

m.v. at fremsætte lovforslag om ændring af retsplejeloven efter de retningslinier, der er skitseret i spørgsmål nr. 1.”

1.2 Lovforslagets hovedpunkter

Med lovforslaget fastsættes nogle særlige underrettings- og formkrav, der skal overholdes, hvis justitsministeren i medfør af bestemmelsen i retsplejelovens § 98, stk. 3, vil give anklagemyndigheden pålæg om at begynde, fortsætte, undlade eller standse forfølgning.

For det første skal sådanne pålæg fra justitsministeren være skriftlige og indeholde en begrundelse. Pålægget og begrundelsen herfor vil således komme til at indgå i straffesagens akter. Det følger af forslaget, at pålægget vil være undergivet aktindsigt i medfør af retsplejelovens §§ 729 a-d.

For det andet skal justitsministeren efter forslaget underrette Folketingets formand, hvis der gives pålæg om at begynde, fortsætte, undlade eller standse forfølgning. Dette vil have størst betydning i tilfælde, hvor pålægget går ud på, at retsforfølgning skal undlades eller standses, så sagen ikke bliver behandlet ved domstolene. Folketingets formand vil kunne videregive underretningen til f.eks. Retsudvalget. Med forslaget skabes således en mere direkte parlamentarisk kontrol.

2. Gældende ret

2.1. Den danske anklagemyndigheds opgaver og organisation er beskrevet i retsplejelovens kapitel 10 (§§ 95-107). De offentlige anklagere er rigsadvokaten, statsadvokaterne og politimestrene (Politidirektøren).

Anklagemyndigheden er underlagt justitsministeren, der fører tilsyn med de offentlige anklagere, jf. retsplejelovens § 98, stk. 1. Forholdet mellem justitsministeren og anklagemyndigheden er således et over- underordningsforhold. I § 98 stk. 2, er det i overensstemmelse hermed udtrykkeligt fastsat, at justitsministeren kan fastsætte bestemmelser om de offentlige anklageres udførelse af deres opgaver, og i stk. 3 er det endvidere udtrykkeligt fastsat, at justitsministeren kan give de offentlige anklagere pålæg vedrørende behandlingen af konkrete sager, herunder om at begynde eller fortsætte, undlade eller standse forfølgning.

Forarbejderne indeholder ikke nærmere vejledning om, hvad der skal forstås ved ”pålæg”. ”Pålæg” må imidlertid i overensstemmelse med den almindelige sproglige forståelse af ordet forstås som en tjenstlig ordre om at gøre noget bestemt i en konkret straffesag.

2.2. Efter fast praksis er justitsministrene yderst tilbageholdende med at gribe ind i konkrete straffesager, som behandles af anklagemyndigheden. Fra de senere

år kendes kun et enkelt eksempel på, at justitsministeren har anvendt beføjelsen i retsplejelovens § 98, stk. 3.

Statsadvokaten for København traf den 27. marts 1995 afgørelse om at opgive påtale mod tre politiassistenter i forbindelse med politiets indsats på Nørrebro natten mellem den 18. og den 19. maj 1993. Efter statsadvokatens opfattelse kunne videre forfølgning ikke forventes at føre til, at de pågældende ville blive fundet skyldige til straf. Denne afgørelse blev omgjort af Rigsadvokaten. Justitsministeriet meddelte Dansk Politiforbund, der klagede over afgørelsen, at man anså Rigsadvokatens afgørelse som en 2. instans afgørelse, der var omfattet af de almindelige regler om klagebegrænsning. Man afviste endvidere at tage sagen op til realitetsbehandling i medfør af retsplejelovens § 98, stk. 3.

Folketingets Ombudsmand fandt imidlertid, at Rigsadvokaturen som myndighed måtte betragtes som inhabil, idet det var den daværende rigsadvokat, som i forbindelse med en undersøgelse af begivenhederne den 18. og 19. maj 1993 havde anmodet statsadvokaten om at rejse sigtelse mod de pågældende.

På baggrund af Ombudsmandens udtalelse fandt Justitsministeriet, at der forelå sådanne helt særlige eller ekstraordinære omstændigheder, som kunne begrunde justitsministerens anvendelse af beføjelsen i § 98, stk. 3. Justitsministeren traf herefter afgørelse om at opgive påtale mod de tre betjente.

Justitsministerens mulighed for at give pålæg til anklagemyndigheden i konkrete straffesager har også givet anledning til debat i forbindelse med enkelte andre sager.

I den såkaldte Skalafjall-sag vedrørende belåning af skibe, hvor Færøernes Ret den 5. december 1995 afsagde frifindende dom, besluttede Rigsadvokaten den 15. december 1995, at dommen ikke skulle ankes. I den forbindelse opstod der i Folketinget spørgsmål om, hvorvidt justitsministeren burde gribe ind i sagen og omgøre Rigsadvokatens beslutning med henblik på, at straffesagen blev genoptaget. Senere kom det frem, at dommeren havde deltaget i en hyttetur med forsvarerne for de tiltalte i sagen, hvorefter Rigsadvokaten på baggrund af disse oplysninger den 19. januar 1996 besluttede at anke dommen med påstand om ophævelse af Færøernes Rets dom på grund af dommere ns inhabilitet.

Der var således i denne sag en diskussion om, hvorvidt justitsministeren burde give pålæg til Rigsadvokaten, men beslutningen om at anke blev truffet af Rigsadvokaten på eget initiativ.